

- א. טמא הנכנס למקדש – בלאו (ולא יטמאו את מחניהם) ובכרת (את משכן ה' טמא, ונכרתה הנפש...).
- ב. אכילת טמא בשר קדש – בלאו. (לריש לקיש, מבכל קדש לא תגע, ולר' יוחנן, 'גזרה שוה' מכניסה למקדש. ותניא כוותיה דריש לקיש. וע' ע' תוס' שבועות ו:.) ובכרת (והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה', וטמאתו עליו, ונכרתה...).
- אכל בשר קדש לפני זריקת דמו – פטור מכרת (כדדרשינן בתורת כהנים מסמיכות 'כל טהור' – הניתר לכהנים... מובא ברש"י). ולענין מלקות; לריש לקיש – לוקה (בכל קדש), ולריו"ח אינו לוקה. וכן פסק הרמב"ם (פסוה"מ יח, טז. וע' ריטב"א).
- ג. טמא שנגע בבשר קדש; לדברי ריש לקיש לוקה (מכך שהוציא הכתוב לאזהרת אוכל בלשון נגיעה – בכל קדש לא תגע), ולריו"ח אינו לוקה (שבכל קדש – לתרומה הוא בא). הרמב"ם פסק (פסולי המוקדשין יח, יב) כרבי יוחנן שאינו לוקה. ואילו הריטב"א פוסק כריש לקיש (וע' בתשובת רשב"ץ ח"ג לו).
- ד. אכילת תרומה בטומאת הגוף – באזהרה (איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב בקדשים לא יאכל) ובמיתה בידי שמים (בתרומה טהורה. ומתו בו כי יחללהו. סנהדרין פג.). ישנן דעות (ביבמות עה.) שהכתוב מדבר באכילת קדשים (עתוס' שבועות ו: ד"ה לא). נגיעה בתרומה – לריו"ח למדו אזהרה מבכל קדש לא תגע. לפירוש הר' שלמה מדרוויש בתוס', אין כאן אזהרה אלא לומר שפוסל את התרומה, אבל אינו לוקה. ויש חולקים.

דף טו

- לד. א. מהו 'לאו שקדמו עשה'? האם לוקים עליו?
 ב. מהו 'לאו הניתק לעשה'? האם לוקים עליו?
 ג. האם לאו דלא יוכל שלחה כל ימיו הוא לאו הניתק לעשה? מאי נפקא מינה בשאלה זו?
 ד. מהם שני הצדדים 'קיימו ולא קיימו' 'ביטלו ולא ביטלו'? ובמה הם תלויים?
- א. 'לאו' שיש עמו מצות 'עשה' ושייך לקיימה קודם עבירת הלאו – זהו 'לאו שקדמו עשה'. כגון וישלחו מן המחנה... ולא יטמאו את מחניהם.
- ואמר רבי יוחנן שלוקים עליו (כי אין ה'עשה' מנתק את ה'לאו', שהריהו עומד לעצמו ואינו מותנה בו). לפרש"י ורמב"ן ועוד, ריש לקיש חולק וסובר שאין לוקים. (ומה ששנינו שלוקים על ביאת מקדש בטומאה – היינו באופן שאינו רוצה לצאת כשמוזהרים אותו, וריש לקיש הולך לשיטתו שכל שאינו בא לקיים העשה – לוקה (תוס'). או מטעם אחר – עשה ד'וישלחו' אינו מתקן למפרע את הלאו אלא כדי שלא ימשיך לטמאות (רמב"ן. ויש טעמים נוספים בראשונים). ולפירוש התוס' אין ריש לקיש חולק על רבי יוחנן בדין זה. רבב"ח שאמר בשם ריו"ח שלוקים – חזר מדבריו. ויש מפרשים שרבי יוחנן עצמו חזר בו. ואולם רבה קיים והוכיח כפי דבריו הראשונים.

ב. 'לאו' שיש עמו 'עשה' האמור לאחר עבירת הלאו (אפילו הוא כתוב בתורה קודם הלאו, אם אך אינו שייך אלא לאחרי, כגון מצות 'והשיב' הקודמת בכתוב לאוהרת גזילה. תוס') – הרי היא מנתקת אותו מעונש מלקות, והיא בעצמה תיקונו של ה'לאו', הלכך אין לוקין עליו. ואולם אם ביטל בידים את אפשרות קיום העשה – לוקה על הלאו. ולדברי ריש לקיש אפילו לא ביטלה אלא שאינו חפץ לקיימה (כאשר בא לב"ד. רש"י. ועתוס') – לוקה. לדעת הסובר לאו שקדמו עשה אין לוקין עליו, אין צורך לטעם ניתוק הלאו ותיקונו, אלא כל שיש גם עשה – אין לוקין (ע' בראשונים).

ג. לאו דלא יוכל שלחה האמור באונס – לפי גרסת רש"י (כספרים שלנו) ופירושו, לדעת רבי יוחנן (כפירוש רבא, וכן אמר רבין משמו), הריהו לאו הניתק לעשה, ולו תהיה לאשה, לא יוכל שלחה כל ימיו – כל ימיו בעמוד והחור, הלכך כל ששייך עדיין להחזירה ולא הוחלט שילוחה לכל ימיו – לא הוחלט הלאו, כי יכול להיתקן ע"י ה'עשה'. ואילו לריש לקיש אין זה לאו הניתק לעשה אלא לאו שקדמו עשה (שאינו דורש 'כל ימיו בעמוד והחור'. ואולם לשיטתו אין חילוק בין לאו הניתק לעשה ללאו שקדמו עשה, בשניהם אינו לוקה כל שהוא מקיים את העשה עתה, וכנ"ל). לפירוש ר"ש מדרוש (בתוס'), אפשר שלדברי הכל הוא לאו הניתק לעשה, מהטעם האמור.

הלכך, המאנס שנשא את אנוסתו וגרשה, הואיל ומצווה להחזירה – אינו לוקה. [ואם הוא כהן – לוקה, שהרי אסור להחזירה]. ולריש לקיש (לפרש"י), אם כשבא לבית דין ומוזהירים אותו להחזירה, אינו רוצה – לוקה.

ד. אם שונים בברייתא 'ביטלו' ו'לא ביטלו', אין לוקים על לאו הניתק לעשה אלא בשעה שביטל את העשה בידים עד שלא יוכל לקיימו לעולם, אבל כל שלא ביטל – אין לוקים, מפני שקיימת אפשרות לקיים העשה. ואם שונים 'קיימו' ו'לא קיימו' – רק אם מקיים העשה אינו לוקה על הלאו, אבל אם אינו מקיימו (כשבא לבית דין ומוזהירים אותו. רש"י) – לוקה. כאמור למעלה, נחלקו בדבר רבי יוחנן וריש לקיש. (יש אומרים [דלא כפרש"י כאן וכהרמב"ם ועוד] שלדעת האומר 'קיימו', רק אם קיים העשה בתוך כדי דיבור לעבירת הלאו אינו לוקה (כן צדדו התוס' ודחו בסברא. וכ"מ ברש"י חולין קמא). מבואר בגמרא שנידון זה תלוי בשאלת 'התראת ספק'; אם נוקטים שאינה התראה, אי אפשר לומר 'ביטלו' ולא ביטלו, שהרי בשעת עבירת הלאו הדבר נתון בספק האם יבטל ה'עשה' לאחר זמן אם לאו, וכיצד ילקה כשיבטל הלאו אין התראת ודאי בשעת עשיית האיסור. ובהכרח שצ"ל 'קיימו' ולא 'קיימו' הלכך כבר נגמרה העבירה המחייבתו בשעת הלאו, (אלא שאם יקיים את העשה, הרי ניתק את הלאו למפרע. אך ספק זה שמא יקיים, אינו מחשיב את ההתראה ל'התראת ספק', כיון שבמצב הנתון הוא חייב מלקות. תוס'). ואולם אם התראת ספק שמה התראה – ניתן לסבור 'ביטלו' ולא ביטלו, שאע"פ שעתה אין ודאות שיבטל – התראה היא, ואם לבסוף ביטל ה'עשה' – לוקה.

כל זה לפירוש רש"י. ואילו לשאר ראשונים הסברה הפוכה מזו; אם התראת ספק שמה התראה, יש לומר 'קיימו' ולא 'קיימו', שיש כאן התראת ספק שמא יקיים, ואילו אם לא שמה התראה צ"ל 'ביטלו' ולא ביטלו, שאז מותרה הוא כשבא לבטלו (ע' באריכות בריטב"א).